

γεμίζεν ποτῆρι νερὸν καθαρὸν, καὶ ρίπτοντες μέσα κό-
ριν ἀπὸ αὐτὸν, παρατηροῦν, καὶ εἰ μὲν διασκορπισθῆ,
καὶ βαφῆ τὸ νερὸν, εἶναι καλὸς τῆ Μοντπελλιέρῃ· εἰ δὲ
καθίσῃ κάτω, ὡς τρυγία, εἶναι ἄλλων μερῶν, καὶ
κατώτερος.

Διὰ τὰς χρείας τῆς ἡ Τυρκία, εἰς τὴν Βαπτικὴν, Ζω-
γραφικὴν, καὶ ἄλλας τέχνας, λαμβάνει τὸν ἰὸν τῆ χαλ-
κοῦ ἀπὸ τὴν Ἑνετίαν, καὶ Ὀλλάνδαν εἰς βαρύλλια,
καὶ πωλεῖται μὲ τὸ καντάρι.

Οἱ Βοτανικοὶ ὀνομάζουσι ἰὸν χαλκῆ, ἢ πράσινον Κύ-
στεως, ἐπειδὴ πωλεῖται εἰς τὰς κύστας (φούσκας),
πράσινην βαφὴν τῆς Ῥάμνου, καὶ αὐτὴ κυρίως ἡμπο-
ρεῖ τὰ ὀνόμασθῆ Σκωληκία· εἶναι δὲ ὁ σπόρος τῆς
Ῥάμνου κοπανισμένος εἰς ὄλμον (γουδί) ἢ μὲ μικρὸν
κόκκινον σπόρον ἀνακατωμένον μὲ στύψιν, καὶ βαλμέ-
νον εἰς κύστιν χοιρίνην διὰ τὰ σαπίσεν.

Ἀμφότεραι αὗται αἱ βαφαὶ χρησιμεύουσι εἰς τὰς Ζω-
γράφους διὰ τὸ πράσινον χρῶμα.

ΧΑΛΚΟΣΤΡΜΑ, τὸ ὀρειχάλκινον σύρμα. Ἴδὲ ΣΤΡ-
ΜΑ, ὅπως φαίνεται, καὶ τὸ χρυσομένον, ἢτοι κίβδηλον
(κάλπικον) χρυσάφι, καὶ χρυσόσυρμα.

ΧΑΛΚΟΧΡΥΣΟΣ, Τομβάκι, μίγμα χαλκοῦ, καὶ
χρυσῆ μὲ χρῶμα χρυσῆ στιλπνόμενον καλὰ, καὶ κατα-
σκευαζόμενον εἰς διάφορα πράγματα, ὡς πυξίδας, κη-
ροστάτας, καὶ ἄλλα. Ὄταν ὁ χρυσὸς εἶναι κατώτερος
ἀπὸ τὰ 17 κερᾶτια, ὀνομάζεται Χαλκόχρυσος, Cuivre
renant d'or, ὥστε εἶναι Τομβάκι.

Οἱ κάτοικοι τῆ Σιάμου, Βασιλείου τῆς ἐκεῖθεν τοῦ
Γάγγου Ἰνδικῆς Χερσονήσου, προτιμῶν τὸν χαλκόχρυσον
ἀπὸ τὸν καθαρὸν χρυσόν, καὶ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ
Ἀββαῖ Χοισίῃ (Choisy) αὐτὸ εἶναι τὸ Ἠλεκτρον τῆ
Σολομώντος.

Χαλκὸς Τιντενάκης, ὁ ἐξαιρετώτερος τῆς Οἰκου-
μένης, εὕρισκόμενος εἰς τὴν Σίναν ἀπὸ ἴδιον μεταλλεῖον
τῆ τόπῃ, καὶ ἐμποδισμένος τὰ ἐκκομισθῆ ἔξω τῆ Βα-
σιλείᾳ διὰ τὰ φερθῆ εἰς τὴν Εὐρώπην. Οἱ ἐκεῖ παρα-
πλέον-

πλέοντες Ὀλλανδοὶ εὐρίσκοντες τὸν τρόπον γὰρ τὸν ἀποκτήσουν, τὸν φυλάττουν καὶ ἐμπορεύονται μὲ τὰς Ἰνδίας, (ὅπου ζητεῖται πολὺ αὐτὸς ὁ χαλκὸς) ἀλλάζοντές τιν μὲ τὰς καλιπτέρας πραγματείας τῶν Ἰνδιῶν.

Πολλοὶ δοξάζουσιν ὅτι μὲ αὐτὸν κατασκευάζεται τὸ εἰρημένον Τομβάκι.

ΧΑΛΚΟΠΟΙΪΑ ὀνομάζεται ἡ τέχνη τῶν κατασκευαζόντων τὰ χάλκινα ἀγγεῖα, καὶ **Χαλκοποιὸς** ὁ τεχνίτης.

ΧΑΛΚΕΥΤΙΚΗ δὲ, καὶ **ΧΑΛΚΕΥΣ**, ἡ Βαναυσργία, καὶ ὁ Βάναυσος τῆ σιδήρου, καθὼς εἰς τὰ περὶ τῆτος εἵπομεν, διότι οἱ Ἀρχαῖοι ἀργὰ ἐγνώρισαν τὸν σίδηρον, καὶ μεταχειρίζοντο χάλκινα ὄργανα, καὶ ἄλλα πράγματα ἀντὶ σιδηρῶν.

Ἡ **Χαλκοποιία** εὐδοκιμεῖ εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν περισσότερον ἀπὸ τὰλλα μέρη τῆς Τυρκίας, διότι καὶ ἡ τρυφή εἶναι περισσοτέρα εἰς αὐτὴν τὴν Βασιλεύσαν, καὶ ζητεῖ πολλὰ ἀγγεῖα χάλκινα εἰς τὴν μεταχειρίσιν· καὶ ἐδῶ μόνον μεταχειρίζονται τὸν τὸρνον διὰ στίλβωμα, καὶ τελειοποιήσιν των.

Πολλοὶ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν τέχνην ταύτην Χριστιανοὶ, καὶ Τυρκοὶ ὅλοι Τραπεζούντιοι, καὶ πλησιόχωροι τῶν μεταλλείων τῆ χαλκῆ, καὶ γίνεται μέγα ἐμπόριον εἰς ταῦτα δι' ὅλον τὸ Βασίλειον. Ὅλα τὰ ἀγγεῖα ταῦτα πωλῶνται ἀγάνωτα εἰς τὸ χρῶμα τῆ χαλκῆ διὰ γὰρ φαίνονται τὰ καινῆρια. Συνίσταται δὲ εἰς λέβητας (καζάνια) μικρὰς καὶ μεγάλας μὲ σκεπάσματα, καὶ χαρῖς, εἰς τρυβλία (σαχάνια) καὶ αὐτὰ ὁμοίως, δίσκους διαφόρους, καὶ πολλὰ μεγάλους στρογγύλους διὰ τραπέζια τῶν Τυρκῶν, τηγάνια, προχόες, (ἰμβρίκια) καὶ λεκάνας ὑδρείας, ἢτοι σίκλους, διὰ τὰ νερά τῶν τηγαδίων, καὶ δεξαμενῶν, κακκάβια, κρατῆρας, (τάσσια) διὰ ποτὰ, καὶ τὰ λυτρά· σύνθετα τρυβλία (σφερτάσσια) διὰ τῆς ὁδοιπόρου, λεκάνας μεγάλας διὰ πλύσιμον ποδαρίων, καὶ ἄλλα πολλὰ καλοδουλευμένα

με-

μετὰ τὴν σφυρηλασίαν μὲ τὸν τόρνον· πωλῶνται δὲ καὶ αὐτόρνευτα, καὶ εὐθυνώτερα.

Χρησιμεύει ὁ χαλκὸς καὶ εἰς ἄλλα ἔργα, καὶ δαπανᾶται πολὺς εἰς τὰ καράβια τῆς Βασιλικῆς Στόλης, κατὰ τὴν νέαν τελειοποίησιν τῆς Ναυτικῆς, νὰ σκεπάζουν ὅλῳ τὸ εἰς τὴν θάλασσαν μέρος με' πλάκας χαλκοῦ, καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς ὀρειχάλκου διὰ τὰ κανόνια, καὶ ἄλλα πολλὰ σκεύη. Ἴδὲ ὈΡΕΪΧΑΛΚΟΣ.

Χαλκὸς Παλαιὸς, τὰ παλαιὰ χάλκινα ἀγγεῖα, καυμένα, ἢ ἀλλέως χαλασμένα· πωλεῖται ὁ τοιοῦτος χαλκὸς καὶ εἰς τὸν τόπον πρὸς τὴν χαλκοποιῶν, οἱ ὅποιοι τὸν ἀναλύουν, τὸν καθαρίζουν, καὶ τὸν ἀνανεώνουν· στέλλεται δὲ καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην μερικὸς διὰ νὰ εὕρῃ καλπτέραν τιμὴν.

Προτιμᾶται διὰ καλὸς, ὅς τις δὲν ἔχει σιδηρᾶς λαβᾶς, ἢ καρφία, καὶ ἄλλα ἑτερογενῆ. Κατὰ τὴν δόξαν ἑνὸς κατασκευαστοῦ Κανονίων, ὁ παλαιὸς χαλκὸς συμφέρει καλῆτερα ἀπὸ τὸν καινούριον εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ ὀρειχάλκου.

Τὰ χάλκινα ἀγγεῖα μᾶς λέγουν οἱ Φυσικοὶ ὅτι καὶ γανωμένα μὲ κασσίτερον πολὺ βλάπτουν τὰ μαγειρεύματα, καὶ ἀποδίδουν πολλὴν ἢ ὀλίγην ποσότητα ἰᾶ χαλκίνου, ὁ ὁποῖος εἶναι φαρμακερὸς, καὶ τὸ ἀποδεικνύει μὲ τὸ βρέξιμον αὐτῶν (ἃς ἦναι καὶ νεωστὶ γανωμένα) ἐπειδὴ ἀφημένα εἰς τὸν τόπον τὰ μεταχειριζόμεθα διὰ τὰ μαγειρεῖα, εἴαν ἡ πτωχία δὲν ἀναγκάσῃ τινὰ γὰ μαγειρεύσῃ εἰς πήλινα.

ΧΑΛΥΨ, τὸ τζελίκι, Ἴτ. Acciajo, Γαλ. Acier, εἶδος σιδήρου καθαρισμένον εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἀποτελεμένον καθαρωτέρως, λευκοτέρως, καὶ στερεωτέρως, ἢτοι μὲ μόρια λεπτότερα εἰς τὴν φυσικὴν τὴν σύνθεσιν.

Ὁ Χάλυψ, ἀφ' οὗ βαφῆ καθὼς πρέπει, εἶναι τὸ στερεώτερον, καὶ σκληρότερον ἀπὸ τὰ λοιπὰ μέταλλα, καὶ ὅλα τὰ δαμάζει κόπτωντας, πριονίζωντας, ζύωντας, ἢ ρινίζωντάς τα.

Βαφὴν τῆς χάλυβος ὀνομάζομεν τὸ ἐμφάπτισμα, ἢτοι βύ-

βύθισμά τε εἰς νερόν κρύον, ἀφ' ἧς κοκκινισθῆ καλὰ εἰς τὴν κάμινον, ἄλλη τὸ νὰ περιχρισθῆ με' μίγμα ρινισμάτων, κέρατος, καὶ τριμμένης υἑλου γινόμενον ἰλὺς (λάσπη) με' τὸ ἔλαιον, ἢ πρώτη διὰ τὰ κοπτερά ἐργαλεῖα, καὶ ἢ δευτέρα διὰ τὰ πυροβολικά.

Τρίτη δὲ βαφὴ τῶν ἐλατηρίων γινομένη ἕτως· ἀφ' οὗ βαφῆ ἡ κοκκινισμένος χάλυψ εἰς τὸ κρύον νερόν, σπογγίζεται, καὶ πυρούμενος ὀλίγον ἀλείφεται με' ἔλαιον, καὶ πάλιν πυρέμενος ἐπαναλείφεται ἕως τὰ ἀπαλυνθῆ μετρίως, καὶ νὰ ἦναι ἐλαστικός, χρήσιμος εἰς πολλὰς μηχανάς.

Εἰς τὴν Εὐρώπην μεταχειρίζονται καὶ ἄλλα σφιγκτικά εἶδη εἰς τὰς βαφὰς τῶν χαλύβων, ἥτοι ἀρσενίκιον ὑψωμένον ὑδράργυρον, ὀρπίνον, ἀντιμόναχον. Χρειάζεται ὅμως νὰ ἔχη μεγάλην προσοχὴν ὁ χαλκεὺς διὰ νὰ ἐκβάλλῃ τὸ βαφισόμενον ἐργαλεῖον εἰς τὸν πρέποντα καιρὸν ἀπὸ τὴν κάμινον.

Ἀπὸ τὴν εἰρημένην τῆς χάλυβος κατασκευὴν καταλαμβάνομεν, ὅτι ὅπως μεταλλεργεῖται σίδηρος, ἐκεῖ ἠμπορεῖ νὰ γένη καὶ χάλυψ, καὶ ὅτι ἕτος φυσικὰ ἀκολουθεῖ ἐκείνῃ τὴν ποιότητα, ὅταν ἦναι οἱ αὐτοὶ καθαρισμοί.

Ἡ Τυρκία φέρει τὸν ἀναγκαῖον χάλυβα ἀπὸ τὴν Γερμανίαν διὰ τῆς Τριεστίας εἰς μακρὰς ράβδους τετραγώνους ἐμπεριεχομέτας εἰς τετράγωνα μακρὰ, ἥτοι 2 καὶ 3 πηχῶν κιβώτια ἀπὸ 45 ἕως 50 ὀκάδων, καὶ τελευταῖον τῶρα ἀπὸ τὴν Ῥωσσίαν· ἀλλὰ τὸ πρῶτον προτιμᾶται.

Καλὸς χάλυψ εἶναι αἱ λεπταὶ ράβδοι, εὐθραυστοι, με' ψιλώτατα σπυρία εἰς τὸ θραύσιμον, με' λευκότητα ἀργυρώδη, χωρὶς ἀκίδας, καὶ σχίσματα ἔξωθεν, καὶ χωρὶς μαύρας φλέβας ἔσωθεν.

Τὰ ρινίσματα τῆς χάλυβος χρησιμεύουν εἰς τὴν ἱατρικὴν· καὶ ἡ δοκιμὴ τῶν καλυτέρων ρινισμάτων γίνεται εἰς τὸ κρύον· διότι ὅταν εἶναι ἀνακατωμένα με' ρινίσματα σιδήρου τὸ σβύεν μετ' ὀλίγον.

Ὁ χάλυψ τῆς Δαμασκῆς ἐπαιεῖται, καὶ τὰ Δαμασκηνὰ (Διμισκί) σπαθία, καὶ ξίφη ἔχον μεγάλην ὑπό-

πόληψιν εἰς τὴν Τυρκίαν, καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην φυλάττονται εἰς τὰ ταμεία τῶν περιέργων. Λέγουσιν ὅτι τὰ μέρια του εἶναι τόσον μικρὰ, πυκνὰ, καὶ συνδεδεμένα, ὥστε κόπτει τὸν σίδηρον πρὸ τῆς γὰ βαφῆς· ἄλλοι δοξάζουσι ὅτι ὁ αἶψα τὰ βάφει μὲ τὴν περιστροφὴν αὐτῶν τῶν ὄπλων, γινομένην παρὰ τῶν ἐπίππων ἀνδρῶν, καὶ ἕτεροι γνωμοδοτοῦν, ὅτι τὰ βάφει σύροντές τε εἰς αἰγείαν βύρσαν βρεγμένην μὲ τὴν τομὴν πρὸς τὸ δέρμα, ὡς τάχα θέλει εὐὰ τὸ κόψειν.

ΧΑΛΥΒΩΜΕΝΟΝ, Τζελικωμένον, ὄπλον, ἢ ἐργαλεῖον, τὸ ὁποῖον ὄντας μέγα κατασκευάζεται ἀπὸ σίδηρον, καὶ εἰς τὸ μέρος τῆς τομῆς προσκολλᾶται παρὰ τῶν χαλκῶν, κομμάτι χάλυβος κατὰ τὸ μῆκος, καὶ βάπτεται διὰ νὰ ἦναι κοπτερόν· ὡς ἀξίση (τζεκῦρι) ἢ πέλεκυς χαλυβωμένος, κ. τ. λ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΟΙ, γράμματα, ἢ τοι τύποι γραμμάτων, χυτοὶ ἀπὸ μέταλλον σύνθετον, τὰ ὁποῖα προσαρμύζονται οἱ τυπογράφοι εἰς τὴν τυπογραφικὴν σελίδα, διὰ τῆς πιεστηρίας τυπῶνεν. Ἴδε ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ.

Εἰς τὸ χύσιμον τῶν χαρακτήρων χρειάζονται τὰ δύο ταῦτα· ἡ ὕλη, καὶ τὰ προπλάσματα, ἢ τοι ἀρχέτυπα.

Ἡ ὕλη συνθέτεται ἀπὸ 100 μέρη μολύβδου, καὶ 20, ἢ 25 χαλκῆς, ἢ τοι περί τὸ $\frac{1}{4}$ τέσσα εἰς τὰ 100 μολιβία· ἄλλοι αἰτὶ χαλκοῦ βάλλουσι 30, ἢ 35 σιδήρου, ἀναλύουσι ἕκαστον τῶν μετάλλων τούτων εἰς χωριστὰς καμίνας, καὶ χωνεῖα, λύοντες τὸν χαλκὸν, ἢ σίδηρον μὲ ἀντιμόναχον, τὸν δὲ μολύβδον μόνον. Ἐπειτα τὰ ἀνακατῶνουν χύοντές τε εἰς ἓν πρόπλασμα, καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ δυσκολωτέρα ἐπιχείρησις διὰ τῆς τεχνίτας τέττας.

Τὰ ἀρχέτυπα εἶναι χάλκιναί πλάκες, ἐπάνω εἰς τὰς ὁποῖας εἶναι κατὰ βάθος γλυμμένα τὰ γράμματα, αἱ προσωδίαί, αἱ στιγμαί, οἱ ἀριθμοί, καὶ ὅσα ἄλλα χρειάζεται ὁ τύπος τῆς νὰ γλυφῆν εἶναι εὐκόλος· ἀφ' ἧ κατασκευασθῆ τὸ ἀρσενικὸν ἀρχέτυπον ἀπὸ χάλυβα

κτυπᾶται ἐπάνω εἰς τὸν χαλκὸν, καὶ κάμνει κατὰ βάθος τὸ γράμμα.

Ὄντα ἔτοιμα τὰ ἀρχέτυπα ταῦτα, καὶ πλησίον εἰς τὴν κάμινον, ὅπου ἀναλύεται, καὶ ἀνακατῶνεται, καὶ πάλιν λυομένη εἰς τὸ χωνεῖον εὐρίσκεται ἡ ὕλη προσαρμόζεται εἰς τὸ γράμμα τῆς πλακὸς εἶδος χωνεῖου σιδηρῆ με ξυλίτας λαβὰς, καὶ ἀνοικτὸν στόμιον, λαμβάνει με σιδηρᾶν κοχλιάραν ὕλην λυομένην, τὴν χύνει εἰς τὸ ρηθὲν χωνεῖον, τὸ κινεῖ διὰ τὴν πέσῃ ἀμέσως εἰς τὸ ἀρχέτυπον, καὶ γίνεται τὸ ζητούμενον γράμμα, ἡ χαρακτήρ.

Μετὰ ταῦτα ὁ θεωρητὴς ἐκβάλλει τὸν χαρακτήρα, τὸν παρατηρεῖ, καὶ ἂν ἦναι καλὸς κόπτει τὴν ἕραν τῆ περιττῆ μετάλλου, καὶ τὸν βάλλει εἰς τὸν τόπον του· εἰ δὲ δὲν τὸν ἀρέσῃ τὸν ρίπτει ὀλόκληρον εἰς τὸ χωνεῖον τῆς καμίνου, καὶ λυώνεται. Ὁ καλὸς χαρακτήρ τορνεύεται ἔπειτα ὅπως κάμνει χρεῖα με τὸ κονδυλομάχαιρον, ἀκονίζεται εἰς πέτραν Ἀγγλικὴν σκληρὰν, ἀπὸ τὰ δύο μέρη, καὶ τελευταῖον παρατηρεῖται ἡ ἕρα, ἥτοι τὸ ὀπισθεν τῆς προσαρμόσεως τῆς γραμματος βαλλομένη πλαγίως εἰς μάρμαρον, καὶ ἐκατέρωθεν αὐτῆς ἀναεῖς παλαιὸς χαρακτήρ, καὶ ἐξισαζόμενος δίδεται εἰς τὸν τυπογράφον.

Ἡ ποσότης τῶν χαρακτήρων εἰς τὰ τυπογραφεῖα εἶναι 100 χιλιάδες, καὶ ἡ ἀναλογία κατὰ τὸ ἀλφάβητον τῆς γλώσσης· ἥτοι εἰς τὸ Γαλλικὸν εὐρίσκονται 5000 Α, καὶ μόνα 30 Κ, εἰς δὲ τὸ Ἑλληνικὸν πρέπει νὰ ἦναι ἰσάριθμα σχεδὸν τὰ Α. καὶ Κ, καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαλόγως.

Οἱ καλοὶ χαρακτῆρες πρέπει νὰ ἦναι ἰσοῦψεῖς ἐντελέστια· ἡ ρίζατων τετραγωνοεπιμήκυσ, καὶ προσηρμοσμέν· εἰς ὅλα· τὰ γράμματα ἀνάλογα πρὸς ἀλλήλα κατὰ τὸ μέγεθος, καὶ πλάτος τῆς κέντρων, καὶ αἱ εἰς ἀναλόγως μακραι, ὥστε τὰ μὴ ἐγγίζουσιν εἰς τὴν ἄνω ἢ κάτω γραμμὴν.

Τὰ Λατινικὰ γράμματα τυπῶνται με διαφόρους χαρακ-

ρακτῆρας ἔχοντας καὶ διάφορα ὀνόματα εἰς τὰ τυπογραφεία· τὰ δὲ Ἑλληνικὰ ἢμποροῦν νὰ ἔχουν, τρισμέγιστα, μέγιστα, κεφαλαιώδη, κοινὰ, στρογγύλα, καὶ ψιλὰ διὰ τὰ σημειώματα, καὶ ἄλλα κατὰ μίμησιν τῶν Χειρογράφων. Ὑπολαμβάνω ὅτι μὲ αὐτὰ ἢμπορεῖ νὰ τυπωθῆ βιβλίον μὲ ἐντέλειαν, καὶ ὠραιότητα.

Τὸ Τυπογραφεῖόν μας τῆ Πατριαρχείᾳ ἔφερε τὲς χαρακτηριστὰς ἀπὸ τὴν Βιένναν, πλὴν δὲν εἶναι καλοί· διὰ δὲ καλιτέρους πρέπει νὰ τὲς ζητήσωμεν ἐκεῖθεν, ὅπου τυπῶνται καλιτέρα, καὶ τὰς πόλεις ταύτας τὰς ἐσημειώσαμεν. Ἰδὲ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ.

ΧΑΡΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ, Πίναξ, ἢτοι χαρτὶ, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον οἱ ἐπιτηδειότεροι Γεωγράφοι ἐπιπεδογραφοῦσι τὴν ὑδρόγειον σφαῖραν, ἢ τὰ τέσσαρα τοῦ κόσμου μέρη, ἢ τοὺς αἰγιαλοὺς, καὶ αὐτὸς ὀνομάζεται κυριώτερον Ὑδρογραφικός· ἢ Ἐπικράτειαν, καὶ λέγεται Τοπογραφικός· ἢ πόλιν, καὶ χώραν, καὶ καλεῖται Χωρογραφικός· ἢ ἐπίπεδον, καὶ ἐμβαδὸν παλατίᾳ, Ἐκκλησίας, καὶ ὅλης πόλεως, καὶ εἶναι Ἰχνογραφικός. Περὶ τῆς συνθέσεως τούτων θέλομεν εἰπῆ τὰ χρειώδη, ὅταν σὺν Θεῷ ἐκδώσωμεν τὴν ἀνά χειρας Γεωγραφίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ εἰς αὐτὰς γίνεται μικρὸν ἐμπόριον παρὰ τῶν βιβλιοπώλων, προσθέτομεν ὅτι οἱ καλιτέροι, καὶ ἀκριβέστεροι τυπῶνται εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ Γαλλίαν, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς εἰς τὰς ἐκείνων γλώσσας, ἢμπορεῖ νὰ προβλεφθῆ ὁποῖος ἔχει χρείαν. Ἑλληνικὲς ἔχομεν τὲς τυπωθέντας παρὰ τοῦ Κύρ Ἀνθίμου Γαζῆ εἰς Βιένναν, τῶν μερῶν τῆς γῆς· τῆς Ἑλλάδος, τῆς παρὰ τοῦ μακαρίτου Ῥήγα, καὶ τὸ καλὸν ἐπιπεδοσφαίριον τῆς εὐγενῆς Γολέσκῃ τῆς Δακός· εἰς τὸν ἔμπορον εἶναι ἀναγκαῖοι οἱ ποιῆτοι Γεωγραφικοὶ Πίνακες, καθὼς ἄλλου θέλομεν τὸ εἰπῆ ἀποδεικτικώτερον.

Τυπῶνται οἱ Γεωγραφικοὶ ἔτοι χαρταί, καθὼς αἱ εἰκότες μὲ χαλκοχάραγμα, ἢτοι χαραττόμενον τὸ σχέδιόν των εἰς πλάκα χαλκίην, καὶ εἰς αὐτὴν ἐπάνω χυ-

νόμενος ὁ τύπος ἀπὸ τὴν ἰδίαν μεταλλικὴν ὕλην τῶν χαρακτήρων τῆς τυπογραφίας.

Καλὸς εἶναι ὅταν σχεδιασθῇ ἀπὸ ἀκριβῆ Γεωγράφου, καὶ χαλκοχαραχθῇ με ἀκρίβειαν κατὰ τὸ σχέδιον, νὰ μὴ ἦναι γεμάτος ἀπὸ ὀνόματα μικρῶν χωρίων, καὶ τόπων, καὶ καταντήση σκοτεινός, καὶ δυσανάγνωστος· ἀλλ' ὅτε πάλιν νὰ ἦναι ἀραιότατος με μόνην τὴν καταγραφὴν τῶν Μητροπόλεων τῶν Ἐπαρχιῶν, καὶ αἱ ἄλλαι πόλεις καὶ ἐπίσημοι τόποι, καὶ ποταμοὶ νὰ λείπουν· ἀλλὰ νὰ φυλάττη τὸν μέσον ὄρον, ἔχων δηλαδὴ τὰ ἐπίσημα μέρη, καὶ παραιτούμενος ἀπὸ τὰ ἄσημα, καὶ μικρά.

ΧΑΡΤΙΑ, Φύλλα, ἢ πέταλλα χειροποίητα τετράγωνα ἐπιμήκη διαφόρων μεγεθῶν, καὶ παχυτήτων, ὁμοίων δὲ χρωμάτων, καὶ λεπτότητος· ἢ μεγαλιτέρα χρῆσις τῶν εἶναι διὰ γράψιμον, διὰ τύπωμα, καὶ διὰ τύλιγμα διαφόρων πραγμάτων, καὶ πραγματειῶν.

Ὄνομάσθη κατ' ἀρχὰς Πάπυρος, διότι ἐγένετο ἀπὸ κάλαμον τῆς Αἰγύπτου ἔχοντα τὸ αὐτὸ ὄνομα (οἱ Γάλλοι φυλάττων αὐτὸ τὸ ὄνομα με τὸ Papier, καὶ οἱ Ἴσπανοὶ με τὸ Papel)· καὶ ὅταν ἡ ἐπίδερμις τῆ παπύρου ἐκείνη ἦτον λεπτὴ, καὶ ἀβάστακτος συνεκολλᾶτο με ἄλλην, καὶ μετωνομάζετο Χάρτης, ἀπὸ τῆ ὁποῖα παράγεται τὸ χαρτίον εἰς τὴν φιλυποκοριστικὴν γλώσσάν μας, καίτοι πολλὰ διαφορετικόν, καὶ κατὰ τὴν ὕλην, καὶ κατὰ τὴν κατασκευὴν ἀπὸ ἐκείνον.

Ὁ κύρ Μοντφαλκῶν (Montfaucon) εἰς τὸν Δ'. Τόμον τῶν φιλολογικῶν τε ὑπομνημάτων παρατηρεῖ ὅτι ἡ Λέξις Πάπυρος εἶναι Αἰγυπτιακὴ, θεμελιούμενος εἰς τὸ Πα, Ἀρθρον ἐκείνης τῆς γλώσσης· ἄλλοι τὸ ἐτυμολογοῦν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἄπυρος, ἢτοι χωρὶς πυρός καμωμένον· πλὴν τοῦτο δὲν εἶναι σκοπός μας νὰ ἐξετάσωμεν ἐδῶ, ἀλλὰ τὸν ἴδιον πάπυρον, ὁποῖος ἦτον· ἐπειτα νὰ εἰπώμεν ὀλίγα περὶ τῆ βαμβακερῆ χαρτίου συνεθισθέντος μετ' ἐκείνον· καὶ μετὰ ταῦτα νὰ καταγράψωμεν τὴν εὔρεσιν, καὶ κατασκευὴν, καὶ ἐμπόριον τῆ μεταχειριζομέ-

τα ἀπὸ ἡμᾶς χαρτίς, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀσυγκρίτως καλῆτερον, καὶ εὐθυνώτερον ἀπὸ ἐκεῖνα, καὶ ἀναγκαιότατον εἰς ὄλας καὶ ἐπιστήμας, καὶ τέχνας, καὶ αὐτὴν τὴν ἀνθρωπίνην οἰκονομίαν.

Ὁ πάπυρος ἐβλάστανεν εἰς τὰς ὄχθας τῆ Νείλου, ὅπερ πλημμυρῶν εἶχε δύο πήχεις νερόν, ἀπὸ ρίζας χορδράς, καὶ μακράς ἕως 10 πήχεις· τὸ καλάμι του ἦτον τρίγωνον, καὶ ὑψηλὸν 6 πήχεις, καὶ περισσότερον· κατὰ τὸν Κασσιόδωρον ἐπολλαπλασιάζετο, ὥστε ὡμοιάζε δρυμὸς (ὄρματι) καὶ ἡ μεταχείρισίς τε ἦτον πάγκοινος εἰς τὴν τότε οἰκυμένην· ἀπὸ αὐτὸν ἔκαμναν σανδάλια, σχοιτία, ἐλλύχνια, ψιάθες, στρώματα, σκεπάσματα, καρβόπανα, λέμβη, ἤτοι πλοιάρια, καὶ ῥῆχα· οἱ πτωχοὶ τὸν ἔτρωγαν, καὶ οἱ λεπτεργοὶ ἔκαμναν ζόανα, ἤτοι γλυπτὰ πράγματα ἀπὸ τὰς ρίζας τε.

Πότε ἔκαμαν ἀρχὴν νὰ γράφην εἰς τὴν φλοιάντου δέν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὸν, βέβαιον εἶναι ὅμως ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἐνόμιζον τὴν χρῆσιν ταύτην παλαιοτάτην. Ἴδου καὶ ἡ τέχνη κατὰ τὸν φυσικὸν Πλίνιον· με βελόνην ἐκβάλλοντες τὰς λεπτὰς φλοιὰς του, προτιμῶντες τὰς μεσαίας, καὶ εἰς σανίδα ἀπλώνοντες μίαν, καὶ ἀνάποδα ἄλλην ἐπάνω εἰς αὐτὴν, διὰ νὰ μὴ συμφωνῆν αἱ ἴνες, τὰς ἐκόλλησαν, ἢ μὲ τὸ νερὸν τῆ Νείλου, ἢ μὲ κόλλαν, τὰς ἐσφιγγαν εἰς τὸ πιεστήριον, τὰς ἐξήραιναν εἰς τὸν ἥλιον, καὶ ἔπειτα τὰς ἔκαμναν δεμάτια ἀγὰ 20.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον τοὺς ὠνόμαζον ἱερατικοὺς χάρτας, διότι ἔγραφον εἰς αὐτὰς τὴν λατρείαν τῶν θεῶν των· εἰς δὲ τὴν Ῥώμην εὐρόντες τὴν μέθοδον νὰ τὰς κολλῆν καλῆτερα, τοὺς ὠνόμασαν χάρτην Αὐγύστου, κολακεύοντες τὸν Ὀκτάβιον· Λύβιος, Τηνωτικὸς, καὶ ἄλλως ἐπωτομάζετο ἀπὸ τῆς τόπης τῆς κατασκευῆς τε, ἡ ὁποία ἐπὶ Κλαυδίου τῆ Αυτοκράτορος ἐτελειοποιήθη, καὶ μετὰ ταῦτα ἀκόμη ἐντελέστερα, μ' ὅλον τῆτο δέν ἠμπόρισαν νὰ τὰς διορθώσων, διὰ νὰ μὴ σπάνων, μάλιστα εἰς τὰ βιβλία, ὡς ἐναγκάζοντο νὰ βάλλων μετὰ 4, ἢ 5, ἢ 6 καὶ

καὶ 7 φύλλα, δύο φύλλα ἀπὸ περγαμνὸν χάρτην διὰ
να βασᾶ τὸν Αἰγυπτιακόν.

Τὸ ἐμπόριον εἰς τὸν χάρτην τῆτον ἦτον μέγιστον, καὶ
τὸ εἰσόδημα εἰς τὰ Ῥωμαϊκὰ τελώνια τόσον, ὥστε Φίρ-
μος ὁ Τύραννος κυριεύσας τὴν Αἴγυπτον ἐκαυχᾶτο ὅτι
εἶχεν ἀρκετὸν πάπυρον, καὶ κόλλαν διὰ νὰ φρέψῃ ὅλα
τὰ στρατεύματα ἐναντίον τῆ Αὐτοκράτορος.

Ἡ ἐφευρέσις τῆς κατασκευῆς τοῦ Βαμβακεροῦ Χαρ-
τίου, Βομβυκινὸς Χάρτης, ἔκαμε νὰ καταργηθῇ ἡ χρῆ-
σις τῆ παπύρου· ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ ἐποχὴ εἶναι ἀγνώ-
στος· πιστεύεται ὅμως ὅτι νὰ ἐπενοήθῃ κατὰ τὴν Γ'.
Ἐκατονταετηρίδα, διότι εἰς τὴν ΙΑ'. ὅλη ἡ Ἐπικράτεια
τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸν εἶχεν εἰς
χρῆσιν.

Ἀλλὰ καὶ τῆτο καταργηθῆ ἀφ' οὗ εὐρέθῃ τὸ χαρτίον
ἀπὸ ράκη, ἢτοι παλαιοπανα, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζόμε-
θα χωρὶς νὰ ἰξεύρωμεν πότε, καὶ παρὰ τίνος εὐρέ-
θῃ· ἀλλ' οὔτε ἔχει χρείαν ὁ ἔμπορος ἢ ὁ συγγραφεὺς
νὰ τὸ εἰσέτασῃ μὲ Ἱστορικὴν, καὶ Χρονολογικὴν ἀκρί-
βειαν.

Κατασκευὴ Χαρτίου.

Ἦλη λοιπὸν τῆ χαρτίου εἶναι τὰ ράκη, ἢτοι παλαιο-
πανα ἀπὸ καννάβι, καὶ λινάρι, τὰ ὁποῖα δι' αὐτὴν τὴν
μεταχείρισιν συνάζονται. Ἴδε ΠΑΛΑΙΟΠΑΝΑ. Πλύνου-
τες αὐτὰ, τὰ βάλλων εἰς λάκκους, ἢ κάδους, ἐπὶ τῆτου
καμωμένους μὲ νερὸν διὰ νὰ σαπίσουν· ἀπὸ τὰ ψιλὰ,
καὶ καθαρώτερα γίνεται τὸ καλόν, καὶ λεπτὸν χαρτί,
καὶ ἀπὸ τὰ χονδρὰ τὸ χονδρόν.

Ἀφ' ἧ σαπίσεν τελείως, τὰ βάλλων εἰς ὄλμους μεγά-
λους μὲ σιδηροσκέπαστον πάτον, καὶ κόπανοι κινέμενοι
ἀπὸ τὸν χαρτόμυλον τὰ κτυποῦν, ὅσον νὰ διαλυθοῦν,
καὶ νὰ γένων λεπτόν, καὶ ἀπαλώτατον ζυμάρι. Αὕτη
εἶναι ἡ παλαιὰ μέθοδος τῶν Γάλλων· ἄλλοι δέ, κα-
θὼς καὶ τὸ γένος Χαρτοποιεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως,
πλησίον εἰς τὸν εἰρημέγειον χαρτόμυλον, ἔχων καὶ ἄλ-
λον,

λον, ὁ ὁποῖος περιστρεφόμενος ἔχει εἰς τὸν ἄξονά τε μαχαίρι κοπτερόν μέσα εἰς κύκλον σιδηρῶν, καὶ εἰς λεκάνην ἀπὸ μάρμαρον, ἢ ἄλλην στερρῶν ὕλην μὲ νερόν ὀλίγον, ἐπιτρέχον ἀπὸ στενὸν αὐλακα, καὶ ἀπορρέον ἀπὸ πλαγίαν τρύπαν τῆς λεκάνης φραγμένην μὲ λεπτά σύρματα, καὶ ἐπάνω εἰς ὑδραγωγὸν προσκολλημένον εἰς καδίον ἀναλογικῆς μεγέθους, ὥστε ὡμὰ, καὶ ἄσηπα τὰ πανία βαλλόμενα εἰς τὴν λεκάνην, καὶ ἀρπαζόμενα μηχανικῶς ἀπὸ τὸ στρεφόμενον μὲ ὄρμην μαχαίρι τῆ ἄξιοις, κομματιάζονται εἰς τὴν σιδηρῶν θήκην του, καὶ χύνονται τὰ ψιλὰ ὁμοῦ μὲ τὸ νερόν· τὰ δὲ ἄλλα πάλιν κόπτονται περιδινούμενα ἀπὸ τὴν δύναμιν τῆ ἐπιτρέχοντος νερῆ, καὶ ἀρπαζόμενα ἀπὸ τὴν μηχανήν, ἢ ὁποῖα καὶ τὰ πλύει περισσότερον, καὶ μὲ τὸ κομματίσμα τὰ κάμνει εὐσηπτα· ἢ συναζομένη ὕλη εἰς τὸν κάδον βάλλεται εἰς ἄλλα καδία, διὰ νὰ σαπῆ καλήτερα, καὶ ἔπειτα κοπανίζεται, καὶ γίνεται ζυμάρι, καθὼς καὶ τὰ ἀνωτέρω.

Τὸ τοῖστο ζυμάρι, ἢ πηλὸς, συναζόμενον ἀπὸ τοὺς ὄλμους βάλλεται εἰς κιβώτια ξύλινα, ὅπου ξηραίνεται, καὶ εἶναι πρόχειρον διὰ τὴν ἐργασίαν· ὥστε ὅταν χρειασθῆ, βάλλεται εἰς ἄλλους ὄλμους ὀλοξυλίνες, μὲ ὁμοίους κοπάνες, καὶ ὀλίγον νερόν, καὶ κοπανίζεται τὸ τελευταῖον, ἔπειτα κενώνεται εἰς κάδους καθαρούς, μὲ καθαρὸν νερόν χλιαρὸν, καὶ ἀνακατώνεται πολὺ διὰ νὰ ἀραιώσῃ ὁμοίως εἰς ὅλον τὸν καιρὸν τῆ καδίας.

Τότε ὁ χαρτοποιὸς ἔχοντας εἰς τὰ χέρια τὸ λεγόμενον Πρόπλασμα τῆ Χαρτίς, συνιστάμενον εἰς τετράγωνον ὀλίγον ἐπιμήκη περιφέρειαν ἀπὸ σανίδα, μὲ τὸν πάτον ἀσφαλισμένον ἀπὸ πυκνὰ σύρματα λεπτά ὀρειχάλκινα, καὶ κατὰ τὸ μέσον ἄλλα ὀλίγον χονδρότερα εἰς σχῆμα γραμμάτων, ἢ συμβολικῶν σημείων, ὡς στεφάνες, σκιαδία, καὶ ἄλλα κατὰ τὴν θέλησιν τῆ χαρτοποιοῦ, τὰ ὁποῖα, ἐπειδὴ κάμνουν ἐκεῖ λεπτότερον τὸ χαρτί, μένεν διαφανῆ, καὶ φαίνονται εἰς αὐτὸ, ἀφ' οὗ ξηρανθῆ, βυθίζει αὐτὸ εἰς τὸ θολὸν νερόν τοῦ κάδου, καὶ

καὶ ἀφ' οὗ στραγγίση, μένει τὸ παχύτερον ἐπάνω εἰς τὰ σύρματα, καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ χαρτί.

Ἄλλος ἐργάτης λαμβάνων τὸ πρόπλασμα, τὸ γυρίζει ἀνάποδα ἐπάνω εἰς βρεγμένον χονδρόρρηχον, ἢ καλῆτερα πτιλωτὸν, κομμένον τετράγωνον, καὶ ἀκολουθεῖν ἀμφοτέροι, ὁ ἓνας βυθίζοντας τὸ διάφραγμα ἐκεῖνο, καὶ ὁ ἄλλος ἐπισωρεύων τὰ χαρτία μεταξύ εἰς τὰ χονδρόρρηχα, ἕως νὰ τελειώσῃ ἡ ζύμη.

Οἱ σωροὶ γίνονται κατὰ τὸ ὕψος ἀνάλογοι μὲ τὸ χωρητικὸν τῶ πιστηρίων, ὅπως βάλλονται, καὶ σφίγγονται διὰ νὰ στραγγίση τὸ περισσότερον τὸς ἐκβάλλων, τὸς βάλλων ἐπάνω εἰς τετράγωνον τράπεζαν, καὶ ἔτι πάλιν εἰς τὸ πιστήριον διὰ νὰ ὁμαλισθεῖν, καὶ ἐξισάσῃν καλῆτερα.

Μετὰ δὲ τὴν τελείαν σύνθλιψιν, ἄλλος ἐργάτης διαλέγων ἀπὸ ἐν τὰ χαρτία, τὰ ἀπλώνει εἰς τὸν ἀέρα ἐπάνω εἰς σχοινία νὰ στεγνώσῃν.

Ἡ καλῆτερα κόλλα διὰ νὰ συγκρατηθῇ καλὰ τὸ χαρτί, καὶ νὰ γένη ὅπως στερεόν, γίνεται μὲ κομμάτια περγαμνῆ χαρτί. Μεταχειρίζονται ὁμως, καὶ ξύσματα ἄλλων ἐργασμένων τομαρίων, τὰ ὅποια βράζων εἰς μέγαν λέβητα μὲ καθαρὸν νερὸν ἕως 16 ὥρας, ἔπειτα τὰ στραγγίζων ἀπὸ λεπτὸν πανί, καὶ μένει ἡ κόλλα λευκὴ, καὶ ἀραιά· ἄλλοι δὲ προσθέτουν καὶ στύψιν, ἢ λευκὴν χάλκανθον εἰς τὴν κόλλαν ταύτην.

Ἀφ' ἧς στεγνώσῃ καλὰ τὸ χαρτί τὸ βρέχων βυθίζοντες το εἰς τὴν κόλλαν σωρευμένον εἰς φακέλλους (τόπια) τὸς ὁποῖς σφίγγων πάλιν εἰς τὸ πιστήριον διὰ νὰ χυθῇ ἢ περισσοτέρα κόλλα, καὶ χωρίζοντες τὰ φύλλα τῶ χαρτίου, τὰ ἀπλώνων νὰ στεγνώσῃν, ὡς ἄνω· καὶ πάλιν ἐντελῶς ξηρὰ τὰ συναΐζων εἰς φακέλλους, καὶ τὰ σφίγγων εἰς τὸ πιστήριον νὰ ἰσάσῃν.

Ἐργάζοντες τα διαλέγων τὰ καλὰ, ἢτοι ὅσα εἶναι ὀλάκαιρα, καὶ τὰ στιλβώνων μὲ μάρμαρον ἀλειμμένον μὲ ὀλίγον στέαρ προβάτων, τὰ διπλώνων, τὰ μετρῶν, καὶ τὰ κάμνων χέρια ἀπὸ 5 φύλλα, ἢ 10 κατὰ τὴν συνήθειαν

θειαν

Θειαν τῆ χαρτοποιεῖου, τὰ συνθλίβουν εἰς τὸ πιεστήριον, κόπτειν τὰς αἰκρας, ὅταν ἦναι χαρτὶ φιλόν, καὶ τὰ κάμην ρίσμας (φακέλλας) ἀπὸ 24 χέρια, τὰ τυλίσσειν μὲ χονδρὸν χαρτὶ, καὶ τὰ δέειν μὲ πρόστιχον συρίτι, σφίγγοντές τα τὸ τελευταῖον εἰς τὸ πιεστήριον, καὶ ἔτω τὰ πωλῆν μὲ τὸν φακέλλον.

Γίνονται χαρτία, καὶ χωρὶς κολλάρισμα φιλά, καὶ χρήσιμα εἰς μερικάς τέχνας, ἥτοι διὰ τῆς ὑφαντῆς τῶν χρυσοῦφάντων νὰ τὰ βάλλουν μεταξύ τῶν διπλωμάτων διὰ νὰ μὴ προστρίβεται τὸ χρυσάφι, διὰ νὰ ἀπομάξεν τὴν ὑγρότητα, καθὼς καὶ τὰ κατάστιχα, καὶ βιβλία, καὶ δι' ἄλλα ἔργα.

Εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης εὐρίσκονται χαρτοποιεῖα, καὶ ὅλα ἔχουν διαφορετικὰ σύμβολα νὰ γνωρίζονται, καὶ ὁμοίως διαφορετικὴν μέθοδον διὰ νὰ κάμην τῆς φακέλλας, ἥτοι ρίσμας, ὥστε ἠθελεν ἦναι καὶ ἀχρηστος πολυλογία νὰ τὰ ἐκθέσωμεν· ἀλλ' ἔτε τὰ διάφορα ὀνόματα, τὰ ὅποια δίδεν εἰς αὐτὰ διὰ τὸ μέγεθος, τὴν λεπτότητα, τὴν καθαρότητα, τὸ χρῶμα, καὶ τὴν ποιότητά των, εἶναι εὐκολοπερίληπτα.

Εἰς ὅλην τὴν Τυρκίαν τῶρα εἶναι μόνον ἓν χαρτοποιεῖον Βασιλικὸν νεωστὶ καμωμένον εἰς τὸν Ἀνατολικὸν Αἰγιαλὸν τῆ Θρακικῆ Βοσπόρου, κατὰ τὸν λεγόμενον Αὐτοκρατορικὸν Λιμένα (χενκίαρ ἰσκελεσι) ἀλλὰ μόλις χονδρὰ χαρτία διὰ χρῆσιν τῶν Ὀθωμανικῶν γραφῆων κατώτερα ἀπὸ τὰ λεγόμενα Αὐτοκρατορικὰ (Carta Imperiale) τῆς Ἑνετίας.

Εἰς καιρὸν εἰρήνης ὅλα τὰ χαρτία ἐφέροντο ἀπὸ τὴν Ἑνετίαν διὰ γράψιμον· ἐπειδὴ ὅλα τὰ γένη προτιμῶν τὸ λευκὸν χαρτὶ, καὶ ὄχι τὸ κυανίζον τῶν λοιπῶν μερῶν· ἢ Γαλλία ἔστελλεν ἀρκετὰ· καὶ ἢ Γέννα χονδρὸν διὰ τύλιγμα πραγμάτων· κατὰ τὸ παρὸν φέρεται ἀρκετὸν ἀπὸ τὴν Ῥωσίαν, καὶ αὐτὸ ὑποκύανον, ξηρὸν, καὶ χονδρὸν· ἢ καὶ λευκὸν, πλὴν ὄχι καλὰ κολλαρισμένον· μὲ ὅλον τῆτο τὸ μεταχειριζόμεθα· διότι ἢ δύσκολος, ἢ νὰ εἶπω καλήτερα, ἢ ἐμποδισμένη θαλασσοποιία τῶν

Εὐρωπαϊῶν αἰγιαλῶν τῆς Μεσογείας Θαλάσσης, μᾶς ἀγαγκάζει νὰ ἀιαπληρώσωμεν μὲ αὐτὸ τὰς χρείας μας φέροντές το διὰ τῆς Εὐξείνης Πόντης.

Διαιρεῖται τὸ χαρτίον εἰς τὰ ἀκόλουθα γενικὰ εἶδη.

Γραπτικόν, ἥτοι διὰ γράψιμον, τῆ ὁποίας ἡ μεταχειρῖσις εἶναι κατὰ τὰς χρείας, καὶ συνήθειαν· οἱ Ὀθωμανοὶ, ὡς εἴπομεν, μεταχειρίζονται χονδρὸν, λευκὸν, καὶ στιλβωμένον διὰ τὰ Χειρόγραφα των, καὶ τοιοῦτο εἶναι τὸ εἰρημένον τῆς Ἑνετίας· τὸ στιλβώνων ὅμως ἐδῶ ἐπὶ τῆς τεχνίται. Οἱ Ἑλληνορῶμαῖοι, καὶ Ἀρμένιοι προτιμοῦν τὸ λευκὸν, καὶ μέγα, καθὼς τὸ τῆς Ἑνετίας Τρισκιάδον (tre Carrelli) εἰς τὰς καθημερινὰς χρήσεις των· οἱ δὲ ἔμποροι ἀκολουθοῦν τὸ παράδειγμα τῶν Εὐρωπαϊῶν μεταχειριζόμενοι ἀδιαφόρως τὸ χονδρὸν, καὶ τὸ λεπτόν διὰ τὰ στελλόμενα γράμματα μὲ τὰ ταχυδρομεῖα (πόστας).

Καλὸν γραπτικὸν χαρτὶ λέγεται ὅσον εἶναι καλά κολληρισμένον, ὁμαλόν, νὰ μὴ ἔχη τρίχας, καὶ νὰ μὴ ποτίζῃ, ἥτοι νὰ μὴ πίνῃ τὸ μελάνι· τὰ χρώματά του εἶναι δύω, λευκὸν δηλαδὴ, ἢ ὀλίγον κυανίζον (γαλάζιον).

Τῆς Ἀγγλίας, καὶ τῆς Ὀλλάνδης τὰ γραπτικὰ χαρτῖα εἶναι ὑποκύανα, ἀλλὰ καλλίστης ποιότητος, μάλιστα τὰ ψιλὰ τῆς Ὀλλάνδης διὰ τὰ ταχυδρομεῖα.

Ὅλα πωλοῦνται μὲ τὸν φακέλλον ἐμπεριέχοντα 20 χέρια πρὸς 25 χαρτῖα τὸ ἓν, ἥτοι ἀνὰ 500 φύλλα δίπτυχα· εἶναι ὅμως καὶ ἑλλιπῆ μερικά.

Ἀκολλάριστον, περὶ τοῦ ὁποίου καὶ τῆς χρήσεώς του ἰδὲ ἀνωτέρω εἰς τὰ περὶ Κατασκευῆς εἰρημένα.

Χονδρόν. Αὐτὸ κατασκευάζεται ἀπὸ τὰ χειρότερα παλαιόπανα, καὶ εἶναι ἀκολλάριστον, καὶ ἄκοπον, χρησιμον διὰ τύλιγμα πραγμάτων, μάλιστα εἰς τὰς λιανοπωλητὰς ἐργαστηριαρίδας· ἀπὸ τὴν Γένναν, καὶ Βενετίαν ἐφέρετο τὸ περισσότερον μελαφόν, καὶ ἐπωλεῖτο μὲ τὴν βάλλαν ἐμπεριέχουσαν 32 φακέλλας.

Εἶναι τοιαῦτα, καὶ δι' αὐτὴν τὴν χρῆσιν, ψιλώτερα, λευκότερα, ἢ καὶ κυανᾶ βαμμένα, καὶ ἐπειδὴ ζυγίζονται εἰς τὰ λιανοπωλήματα ὁμοῦ μετὰ τὴν πραγματείαν, οἱ ἀγορασταὶ ζητοῦν τὰ βαρύτερα, καὶ αὐτὰ νομίζουσι καλλίτερα.

Ποικίλον. Αὐτὰ εἶναι βαμμένα μετὰ κόκκινον, ἢ κυανῶν χρώμα, καὶ ἐπάνω τυπωμένα μετὰ μελάνι, ἢ μετὰ χρυσὸν ἀναλυμένον· τὰ μεταχειρίζονται καὶ ἄλλοι· περισσότερο ὅμως οἱ ζαχαρεῖοι διὰ σκέπασμα τῶν κανιστρίων μετὰ γλυκὰ, καὶ ὅσοι δαπεδῶνεν, ἢτοι ἐπενδύουσι τὰς ταίχους τῶν κοιτώνωντων, διὰ νὰ μὴ δίδωσι ὑγρασίαν εἰς τὰς κατοίκους.

Καλὰ ἀπὸ αὐτὰ εἶναι τὰ ἐψημένα, καὶ ὠραιότερα τυπωμένα.

Χαρτία τῆς Παιγνιδίου. Διὰ νὰ περάσῃ τὴν ὥραν των οἱ ἀεργοὶ, καὶ ὀκνηροὶ ἄνθρωποι ἐπενόησαν καθιστικά παιγνίδια τὴν Κυβευτικὴν (τάβλι) καὶ τὴν Πεσσευτικὴν (Σατράντζι καὶ Δάμα) καὶ ἐπομένως τὰ χαρτία, τὰ ὅποια διὰ μὲν τὰς φρονίμους προξενεῖν μόνην τὴν ζημίαν τῆς καιρῆς, διὰ δὲ τὰς ἀσώτους, καὶ τὴν παντελεῖ φθοράν.

Τριῶν εἰδῶν εἶναι τὰ χαρτία, ἀλλὰ πολυχρηστότερα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἔχουσιν 52 φύλλα, διαιρέμενα εἰς τέσσαρα σχήματα ἀνὰ 13 τὸ ἓν· ἐξ ὧν τὰ μὲν 3 εἶναι εἰς μορφὰς ζωγραφιστὰ, βασιλέως, βασιλίσσης, καὶ ὑπαπιστῆ, μετὰ τὸ ἐπίσημον σχῆμα τῆς χαρακτηριστικῆς ἐκ τῶν τεσσάρων, καρδίας, καὶ ρόμβου, τὰ ὅποια εἶναι κόκκινα, ἢ ἄνθρακ, καὶ ράβδου, τὰ ὅποια εἶναι μαῦρα· τὰ λοιπὰ ἔχουσιν τὰ σύμβολα ταῦτα κατὰ σειρὰν ἀπὸ ἓν, ἕως τῶν δέκα.

Ἡ ματαιότεχνία αὕτη ἔχει πολλὰς τρόπους, καὶ μεθόδους κατὰ τὴν διάφορον φαντασίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ οἱ παίζοντες προκρίνουσι ἓν εἶδος καὶ παίζουσιν.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὅσοι εἶναι εὐγενεῖς, ἢ πλούσιοι, πολλάνις καὶ πτωχοὶ καὶ δυστυχεῖς, ἐπιθυμοῦσι τὸ χαρτοπαιγνίδι, καὶ τὸ μεταχειρίζονται· διὰ τὸτο τυπώνονται

ται

ται ἀπανταχῆ εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ δαπανῶνται μέγιστα ποσότητες.

Διὰ τὰ ἦναι καλά πρέπει τὰ ἦναι τὸ χαρτίτων καλά κολλαρισμένον, ἐψημένον, καὶ στιλβωμένον, διὰ τὰ μὴ κολλῆν εἰς τὸ μοίρασμα, καὶ τὰ ἔχεν διπλᾶς, ἦτοι κατὰ ἀποτομὰς συνδέτες τὰς εἰκόνας, καὶ ἑκατέρωθεν τὸ συμβολικὸν σημεῖον. Τὸ σχῆμα τῆ χαρτίς εἶναι μικρὸν τετράγωνον ἐπίμηκες.

Εἰς τὴν Τυρκίαν φέρονται τῶρα ἀπὸ τὴν Βιένναν τὰ χρυσοῖδη, πρότερον δὲ καὶ ἀπὸ τὴν Γαλλίαν, καὶ πωλῶνται μὲ τὴν δωδεκάδα ὀνομαζομένην Γρόσσαν, καθὼς καὶ ἔρχονται περιτυλιγμένα ἀπὸ τὰ χαρτοποιεῖα.

Ἀπὸ τὰ πολλὰ εἶδη, καὶ ἀπὸ τὴν πολυειδῆ, καὶ καθημερινὴν χρῆσιν τῆ χαρτίς, γίνεται φανερόν, ὅτι δαπανῶνται μεγάλα ποσότητες, τὰς ὁποίας ὅλας μετακομίζει ἡ Τυρκία ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, ἦτοι δίδει τίμια μέταλλα, ἄργυρον, καὶ χρυσόν, καὶ λαμβάνει σάπια παλαιόπανα, ὅπως ἔν μορφωμένα. Τοιοῦτον κακὸν εἶναι ἡ ἀτεχνία εἰς τὰ ἔθνη! καὶ τόσον ἄλλα ἰξούρην τὰ ὠφελῶνται ἀπὸ τὴν ἐπιτηδειότητάτων· δὲν εἶναι εὐκολωτέρα τέχνη ἀπὸ τὴν χαρτοποιίαν, ἕτε προχειροτέρα ὕλη, ἕτε ἀναγκαιότερον ἀπὸ τὸ χαρτίον, καὶ μὴ ὅλον τῆτο εὐρίσκονται ὀλόκληρα, καὶ μεγάλα ἔθνη ὑστερημένα παντελῶς ἀπὸ χαρτοποιεῖα· ἡ Τουρκία βεβαιώνει τὸν λόγον μὲ.

Χαρτὶ μαρμαρωτὸν, τὸ καλά ἐψημένον χαρτίον χρωματιζόμενον μὲ διαφόρους βαφὰς μὲ ἴνας ὡς τῆ μαρμάρη ἀπὸ τὸ ἓν μέρος, χρήσιμον διὰ τὰ κοπῆ, ψιλόν, καὶ καλόν, τὸ ὁποῖον καὶ μεταξόχαρτον λέγεται διὰ τὴν ἐξαιρέτόν τε ποιότητα, τὴν ὁποῖαν θαυμάζουσι μερικοὶ Εὐρωπαῖοι περιηγῆται, καὶ οἱ Τῦρκοι τὴν ἐγκρίνουσιν διὰ τὰ γράψου τὰ Βασιλικὰ Προνόμια, χορηγούμενα εἰς τὰς ἀρίστους.

Κατασκευάζου εἰς τὴν Σίναν, καὶ ἀπὸ τὴν ἐσωτέραν ἐπίδερμίδα τῆ Ἰνδικῆ καλάμου χαρτὶ ἕως 12 καὶ περισσοτέρων πιδῶν μακρῶ, διὰ τὰ μὴ ποτίζη τὸ μελά-

νι, καὶ διὰ τὴν ἀποκτίση αὐτὸ τὸ χαρτὶ χρῶμα ἀργύρου, τὸ ἐμβάπτουν εἰς τὴν στύψιν, καὶ τὸ στιλβώνουν εἰς τὸν καλῆτερον τρόπον, ὥστε ὑπερβαίνει εἰς τὴν λευκότητα, ἀπαλότητα, καὶ πυκνότητα τὰ καλῆτερα χαρτῖα τῆς Εὐρώπης· ὑπόκεινται ὅμως εἰς τὴν εὐρωτίαν, καὶ τὴν φθορὰν ἀπὸ τὰς βοτρίδας, καὶ ἀναγκάζονται νὰ τεινάζων συχνὰ καὶ νὰ ἐκβάλλων εἰς τὸν ἥλιον τὰ βιβλία των.

Ἄπειρος ποσότης χαρτίων δαπανᾶται εἰς τὴν Σίναν, διότι ἐκτὸς τῶν γραφείων, οἱ ὅποιοι χρειάζονται πλῆθος χαρτίων εἰς τοιοῦτο πολυάνθρωπον Βασίλειον, ὅλαι αἱ οἰκίαι σχεδὸν εἶναι ἐμπεριφραγμένα με χαρτῖα, καὶ κατ' ἔτος ἀνανεῶνται.

Πολυεἰδῆ, καὶ πολυποίκιλα εἶναι τὰ Σινικὰ χαρτῖα, καὶ εὐθυνα, διότι ἐκεῖνοι μόνοι ἰξεύρων νὰ ἀργυροχρωματίσων αὐτὰ χωρὶς ἀργύρου, καὶ νὰ κατασκευάσων ἀπὸ παλαιὰ, καὶ ἐφθαρμένα, νέα, καὶ καλὰ χαρτῖα.

Χαρτὶ τῆς Ἰαπωνίας. Ἀπὸ Συγγραφεῶ Σίνην μαρτυροῦμεν ὅτι ἡ Καρτοποιία ἐδιδάχθη ἀπὸ τὴν Ἰαπωνίαν εἰς τὴν Σίναν· οἱ Ἰάπωνες ἔχων ἓν εἶδος Σουαμινίας, Κανδσί παρ' αὐτῶν ὀνομαζομένης, καὶ μετὰ τὴν ἐσωτέραν φλοιάντης κατασκευάζων ὅχι μόνον ἐξαιρετικὸν χαρτίον, καὶ στερεώτατον, ἀλλὰ καὶ σχοινία, καὶ διάφορα ὑφαντὰ, καὶ ῥυχα. Ἀνάγνωθι Καίμπφερον Ἱστορ. Ἰαπωνίας καὶ Χρονολογία.

Χαρτὶ ἐνσφραγιστον, τὸ σφραγιζόμενον ἀπὸ τὰς Διοικήσεις τῆς Εὐρώπης, καὶ τὰς Ἐπαρχίας μετὰ φόρον, ἢ τοι δόσιμον συναζόμενον ἀπὸ τὰς μεταχειριζόμενης αὐτὰ, διὰ νὰ γράψων συμφωνητικὰ, ὁμολογίας, συναλλαγματικὰ, καὶ τὰ παρόμοια πρὸς διαφύλαξιν τοῦ νόμου, ὁ ὅποιος μόνον ταῦτα δέχεται εἰς τὰ κριτήρια· τὰ δὲ ἀσφράγιστα ἀπορρίπτει ὡς ἄκυρα.

Χαρτὶ ὀνομάζων οἱ Τραπεζίται τὰ συναλλαγματικὰ γραμμάτια, ὡς τὸ, εἶναι μετὰ τῆτον τὸν ταχυδρόμον πολὺ χαρτὶ ἐπάνω εἰς τὴν Βιένναν, ἢ τοι ἔχων πολλοὶ νὰ σύρων συναλλαγματικῶς· καὶ λείπει τὸ χαρτὶ, ἢ τοι δέν

δὲν θέλει νὰ σύρη τινὰς ἀπὸ τὴν δεῖνα πόλιν, καὶ ἐπομένως χαρτὶ καλὸν, τῷ ὁποίου ἡ πληρωμὴ εἶναι βεβαία.

ΧΑΡΤΟΠΟΙΪΑ, ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τοῦ χαρτίου.

ΧΑΡΤΟΠΟΙΕΙΪΟΝ, ὁ τόπος εἰς τὸν ὁποῖον κατασκευάζεται, ἢ τοῖ τὸ ἔργοχειρεῖον.

ΧΑΡΤΩΝΙ (Carton) Μακαβάς, χαρτὶ χονδρὸν κολλημένον ἀπὸ πολλὰ φύλλα, γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ παλαιὰ χαρτία βαλλόμενα εἰς σκύφον μὲ νερὸν, καὶ ὀλίγην κόλλαν, καὶ ἀφ' οὗ σαπίσουν καλὰ, γινόμενα ζυμὰρι χύνονται εἰς πρόπλασμα, καὶ μετὰ τὸ στέγνωμά των σφιγγόμενα εἰς τὸ πιεστήριον, διὰ νὰ χυθῆ τὸ νερὸν, καὶ νὰ μείνουν εἰς τὸ χρειῶδες πάχος· διακρίνονται δὲ ἀπὸ τὴν ἐπιφανείαν των, διότι τὰ κολλημένα ἔχουν ἀπὸ τὰς δύο ἐπιφανείας χαρτὶ ψιλώτερον κολλημένον· τὰ δὲ χυτὰ εἶναι ὅλα ἐν σώμα.

Εἰς τὴν Εὐρώπην ἐξοδεύονται πολλὰ χαρτῶνια διὰ τῶν σκιαδίων τὰς θήκας, διὰ τοὺς χαρτοφύλακας, διὰ πυξίδας πισσωμένας, διὰ θήκας διαφόρων πραγμάτων, διὰ τὸ τύλιγμα τῶν ψιλῶν ρούχων τῆς Ἀγγλίας ἔσωθεν ἀντὶ σαρίδος, καὶ δι' ἄλλα πολλὰ ἔργα· εἰς τὴν Τουρκίαν ὀλίγα. Καλὰ εἶναι τὰ ὀμαλὰ, καὶ στερεά.

Χάρτης Περγαμηνός, ἡ Μεμβράνα ἀπὸ τῆς Λατινικοῦ. Ἰδὲ ΠΕΡΓΑΜΗΝΟΝ.

ΧΕΙΜΩΝΙΚΟΝ, τὸ καρπῆζι, εἶδος κολοκύνθης κόκκινον, ἢ κίτρινον ἔσωθεν, γλυκὺ, καὶ ὑδατῶδες, ὅσον θερμὸν εἶναι τὸ κλίμα, τόσον γίνεται γλυκύτερον, καὶ ἀβλαβέστερον· δι' ὅσους τὸ μεταχειρίζονται διὰ νὰ δροσισθοῦν εἰς τὰς καύσεις τοῦ θέρους· τρώγεται ὠμὸν, ἕως τὸ πεπόνι, καὶ ἐπέχει τόπον ὀπωρικῆ εἰς τὰς τραπέζας, καὶ οὐδένα εἰς τὸ ἐμπόριον, καὶ τὸ περὶ Ἐμπορίου Βιβλίον.

Οἱ σπόροι του ἐμβαίνουν εἰς τοὺς 4 διαλυτικούς τῆς Φαρμακοποιίας.

ΧΕΙΡΩΤΙΑ, καὶ **ΧΕΙΡΟΘΗΚΑΙ**, ἔνδυμα τῆς χειρὸς

ρός διᾱ προφύλαξιν ἀπὸ τὸν ἥλιον, καὶ τὴν φύχραν κατασκευαζόμενον ἀπὸ ὕλην διάφορον, ἢ ἕως τὸν ἄρμον τῆς χειρός, ἢ καὶ ἕως τὸν ἀγκῶνα, ἀλλ' αὐτὰ τὰ ὕστερινα μεταχειρίζονται μόνον ἀπὸ τὰς γυναῖκας.

Κατασκευάζονται τὰ χειρώτια εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπὸ δέρματα βυρσοδεφνόμενα, δορκάδος, ἀγριαίγος, αἰγός, προβάτου, ἀρνίου, ἀλκῆς, ἐλάφου, ἐριφίου, βεβάλεως, καὶ σκύλου· ἢ βυρσοδεφίατων γίνεται μὲ τὸ ἔλαιον. **Ἰδὲ ΒΥΡΣΟΔΕΨΙΑ.**

Γίνονται δὲ καὶ πλεκτὰ μὲ μηχανικὴν ὕφασίαν, μεταξωτὰ, βαμβακερὰ, λινᾶ, κανναβίσια, μάλλινα, καὶ ἀπὸ τρίχας καστορίου νησμένας, καὶ ἔτι τρίτον ἀπὸ μεταξωτὰ ἑτερόμαλλα, καὶ ἄλλα, καὶ ἀπὸ ρούχον.

Κατὰ δὲ τὴν ποιότητα εὐρίσκονται χειρώτια, μὲ μύρα, πλυμένα, κηρωτὰ, λευκὰ, μαῦρα, στακτηρὰ, κίτρινα, καφέχροα, καὶ ἄλλων διαφόρων χρωμάτων ἀπλῶν, ἢ ποικίλων, ὁμοίως κεντημένα μὲ χρυσὸν ἄργυρον, μετάξι, καὶ ἄλλα νήματα, καὶ τελευταῖον μὲ ὡας, καὶ κρᾶσπεδα, ἀπὸ συρίτια διαφόρων εἰδῶν, καὶ ὕλης.

Διέτρεχε παροιμία εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅτι διὰ νὰ γένη καλὸν τὸ χειρῶτι χρειάζεται νὰ βυρσοδεψήσῃ ἢ Ἰσπανία τὸ δέρμα, νὰ τὸ χωρίσῃ ἢ Γαλλία, καὶ νὰ τὸ ράψῃ ἢ Ἀγγλία, τῶρα ὅμως καὶ ἢ Γερμανία, καὶ πολλὰ ἄλλα μέρη εὐδοκιμοῦν.

Ἡ Τουρκία λαμβάνει τὰ χρειώδη διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ αὐτὰ ὀλίγα ἀπὸ τὴν Γερμανίαν δεμένα εἰς δωδεκάδας ζυγῶν, καθῶς καὶ χονδροπωλῶνται· οἱ δὲ λεπτοπῶλαι, ἢ πραγματευταὶ περιοδεύοντες, τὰ πωλοῦν μὲ τὴν ζυγὴν.

Χειρώτια ἀπὸ ἐπιδερμίδα· εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ τὰ Παρίσια ἰξεύρουσιν τὴν τέχνην νὰ ἐκβάλουν τὴν ἐπιδερμίδα τῶν προβάτων, καὶ αἰγῶν, ἢτοι τὸ μεταξύ τοῦ χονδροῦ δέρματος, καὶ τῆς σαρκὸς δερματίδιον, τὸ ὁποῖον βυρσοδεψοῦντες ράπτουν φιλά χειρώτια διὰ τὰς γυναῖκας.

Εἰς τὴν ἰδίαν Ῥώμην μεθοδεύονται νὰ ἐργάσωνται τὸ δέρ-

δέρμα τῶν ὀρνίθων, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ράπτουν φιλάτατα χειρώτια, ὥστε χωρεῖ ἡ ζυγὴ μέσα εἰς τὸ καρύδι, ἀλλ' αὐτὰ χρησιμεύουν περισσότερον διὰ περιέργειαν, ἢ διὰ φόρεμα.

Χειρώτια Καστορίου, ὀνομάζονται οὕτω διὰ τὴν ἀπαλότητά των, ἀλλὰ γίνονται ἀπὸ πτίλον, ἢ τοι τεφτίκι, ἢ καμηλόμαλλι· εἰς διάφορα χρώματα, δι' ἀνδρας, καὶ γυναῖκας, χρήσιμα τὸν χειμῶνα διὰ τὴν λεπτὴν φύχραν καὶ τὴν βλάβην τοῦ ἀέρος εἰς τὰ ἀπαλά τῶν τρυφηλῶν χεράκια.

Χειρώτια Διφθερωτὰ, ὅσα ἔχουν ἔσωθεν ὑπένδυμα ἀπὸ τρίχας, ἢ μαλλί διὰ περισσοτέραν θερμότητα.

Χειρώτια Κυνηγῶν, ὅσοι τρέφουν ἰεράκια διὰ τὸ κυνήγι τῶν πτηνῶν· ἐπειδὴ καὶ εἶναι ἀναγκασμένοι νὰ βαστοῦν τὸ ὄρνεον εἰς τὸ χέρι, φοροῦν χειρώτια μακρά, ἀπὸ χονδρὸν, καὶ καλὰ ἐργασμένον δέρμα ἐλάφου, ἢ βουβάλεως, διὰ νὰ μὴ τοὺς πειράξῃ μὲ τὰ ὀύχια, ἢ τὸ ράμφος ὁ ἰεράξ.

Εἰς τὰ ὑπερβόρεια μέρη φορῶν χειρώτια ἀπὸ μπλωτὴν, ἢ τοι διφθεράν, ἀπὸ δέρμα προβάτου μὲ τὸ μαλλί της. Πλέκουν δὲ καὶ χειρώτια χονδρὰ ἀπὸ μαλλί, καὶ φοροῦν διὰ τὸ αὐτὸ τέλος, ἢ τοι τὴν προφύλαξιν ἀπὸ τὴν φύχραν, τὸ ὁποῖον συνεδίξεται καὶ εἰς τὰ μέρη μας.

Τὰ καλὰ, καὶ πρὸς ἐπίδειξιν χειρώτια εἶναι μὲ δάκτυλα, ἢ καὶ ἕως τοῦ ἡμίσεως τῆς παλάμης, καὶ ἀφήνονται ἔξω τὰ δάκτυλα, τάχα διὰ νὰ ἠμποροῦν νὰ δουλεύουν αἱ γυναῖκες· τὰ δὲ χονδρὰ, καὶ ἀπὸ διφθεράν δὲν εἶναι χωρισμένα εἰς ἄλλα δάκτυλα, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ μέγα.

ΧΕΙΡΟΘΗΚΑΣ, κυριώτερον ἠμποροῦμεν νὰ ὀνομάσωμεν τὰ παρὰ τῶν Γάλλων λεγόμενα Manchons, στρογγύλον, καὶ κυλινδροειδὲς ἔνδυμα ἀπὸ διφθεράν, ἢ μεταξωτὸν ὑπενδυμένον μὲ τὰ φιλά πτερά τοῦ κύκτου ὁμοῦ μὲ τὸ δέρμα, καὶ μακρὸν, ὅσον νὰ χωρῇ τὰ δύο χεῖρια ἕως

ἕως τὸ ἥμισυ τοῦ πήχεως, εὐχρηστον τὸν χειμῶνα διὰ τὰς ψυχρὰς πόλεις, καὶ χωρία.

Προσθετέον δὲ ὅτι ὅσοι φοροῦν κατὰ τὸν Ἀσιατικὸν τρόπον μακρὰ, δὲν μεταχειρίζονται χειρώτια, ἕτε χειροθήκας, ἐπειδὴ τὰ φορέματά των ἔχουν ἀρκετὸν πλάτος νὰ τὲς σκεπάσουν τὰ χέρια, καθὼς καὶ οἱ χειροδοτοί, ἤτοι τὰ μανίκιά των, εἶναι ἀρκετὰ μακρῆς, καὶ ἔπῃχουν τόπον ἐκείνων· μόλις εὐρίσκονται μερικοὶ σπανιώτατοι, οἱ ὅποιοι συνεδίσαντες εἰς τὴν Εὐρώπην, τὰ μεταχειρίζονται καὶ εἰς τὴν Τουρκίαν, χωρὶς νὰ στοχασθῶν ὅτι ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἐνδύματός των τοὺς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὴν φροντίδα τῶν χειρωτίων.

ΧΕΛΙ, Ἐγχελυς, ὄψαρι τῆ γλυκῆ νερῆ παρόμοιον σχεδὸν μὲ ὄφιδι τῆς ξηρᾶς· ὁ ποταμὸς Στρώμων πλησίον τῆς παλαιᾶς Ἀμφιπόλεως τῆς Μακεδονίας τρέφει πλῆθος, ἀλατίζονται, καὶ πωλῶνται διὰ πολλὰ μέρη· τὰ μεγαλύτερα, καὶ χονδρότερα χέλια τῆς Τουρκίας ὄψαρεύονται εἰς τὴν Λίμνην τῶν Ἰωαννίνων (Ἀχερουσίαν τῆς Κασσιόπης) ἀλλ' ὅλα ἐξοδεύονται εἰς τὸν τόπον, καὶ οἱ κάτοικοι δὲν ἰξεύρουν νὰ τὰ ἀλατίσουν διὰ τὸ πολὺ πάχος των· ἡ Λίμνη τοῦ Κομάχου εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὴν χορταίνει χέλια.

Τὸ φαγίτων εἰς τὴν γεῦσιν εἶναι γλυκὺ, ἀλλ' εἰς τὸν στόμαχον δύσπεπτον.

ΧΕΛΩΝΗ, ζῶον ἀμφίβιον, τετράπουν, ὄστρακόδερον· εἶναι δὲ δύο εἰδῶν, χερσαία, καὶ θαλασσία.

Ἡ χερσαία χελώνη εἶναι τριῶν εἰδῶν· α. μακρὰ ἕως δύο πόδας, καὶ πλατεία ἕνα πόδα, χωρὶς ὄστρακον ἐπάνω, ἀλλὰ ποικίλη μὲ κίτρινον, καὶ μαῦρον· εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἀμερικὴν, καὶ οἱ ἐκεῖ ἀποικοῦντες Ἴσπανοὶ τὰς τρώγην, τρέφοντές τας ὡς ὄρνιθας. β. ἡ εὐρισκομένη εἰς ὅλα τὰ μέρη, καὶ εἰς ἡμᾶς γνωστὴ, καὶ γ. ἡ μικρὰ, ὅσον ἡ δράξ (φούχτα τῆς παλάμης) χρησιμεύουσα διὰ τὸ ὄστρακόν της, γινόμενον σκεῦη διάφορα, ὡς πυξίδα, πυριτοθήκας (ἤτοι διὰ τὸ βαροῦτι) καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀπὸ ἐπιτηδεῖους τεχνίτας, οἱ ὅποιοι τὰ

δέ-